

travelbook

Genua i Liguria

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Bezdroża

Autorzy przewodnika: Beata Pomykalska, Paweł Pomykalski

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Barbara Sikora

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Opracowanie kartograficzne: Rafał Bletek

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Projekt okładki: ULABUKA

Fotografia na okładce: © shutterstock.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?beglt1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-3108-2

Copyright © Helion, 2017

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE LIGURII	8
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
PRZED WYJAZDEM	14
Wybór czasu podróży	14
Źródła informacji	15
Formalności	18
DOJAZD	21
Podróż samochodem	21
Podróż samolotem	21
Podróż pociągiem	22
Podróż autokarem	22
NA MIEJSCU	23
Rady dla kierowców	23
Noclegi	26
Wyżywienie	26
INFORMATOR A-Z	28
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	35
KRAJOZNAWCZE ABC	36
Charakterystyka geograficzna	36
Klimat	38
Fauna i flora	38
Obszary chronione	41
▶ Hymn włoski	42
SPOŁECZEŃSTWO	45
Ludność i gospodarka	45
Język liguryjski	46
KULTURA I SZTUKA	47
KUCHNIA	50

GENUA I OKOLICE	55
GENUA	56
Historia miasta	57
Stare miasto	62
Piazza San Lorenzo i okolice	62
Południowa część starego miasta	71
W stronę morza	75
Trakt pałaców	81
Porto Antico (Stary Port)	91
▶ W genueńskim porcie	96
Śródmieście	103
Piazza De Ferrari	103
Via XX Settembre	106
Dworzec Brignole i Piazza della Vittoria	109
Carignano	110
Dzielnice Staglieno, Boccadasse, Nervi i Pegli	111
Staglieno	111
Boccadasse	112
Nervi	113
Pegli	115
▶ Święty szlak Genui	120
OKOLICE GENUI	124
Camogli	124
Rapallo	126
Santa Margherita Ligure	131
Portofino	135
Chiavari	139
PROWINCJA SAVONA	143
SAVONA	144
NOLI	151
FINALE LIGURE	153
ALBENGA	156
LAIGUEGLIA I ANDORA	159
PROWINCJA IMPERIA	163
CERVO	164

IMPERIA	167
SAN REMO	171
▶ Festiwal w San Remo	176
VENTIMIGLIA	178

PROWINCJA LA SPEZIA 183

LA SPEZIA	185
SARZANA	190
PORTOVENERE	194
PARK NARODOWY CINQUE TERRE	197
Riomaggiore	200
Manarola	202
Corniglia	203
▶ Na spacerowym szlaku Cinque Terre	204
Vernazza	208
Monterosso al Mare	209

SŁOWNICZEK POLSKO-WŁOSKI	214
--------------------------	-----

INDEKS	218
--------	-----

AUTORZY PRZEWODNIKA	221
---------------------	-----

Spis map

Genua	przednia okładka
Genua – stare miasto	66–69
Genua – Porto Antico (Stary Port)	92
Genua – śródmieście	106
Rapallo	127
Savona	145
Cinque Terre	197
Liguria	tylna okładka

NAJPIĘKNIJSZE MIASTECZKA

Albenga

Bardzo nietypowe i wyróżniające się spośród liguryjskich miasteczek. W odróżnieniu od większości miast w regionie nie zachwyca kolorowymi domami położonymi przy nadmorskiej promenadzie, ale wysokimi ceglannymi wieżami, których nie powstydziliby się nawet Bolonia.

Camogli

Zupełnie nieznanne miasteczko, leżące 30 km na wschód od Genui. Turyści zwykle je omijają, jadąc od razu do bardziej popularnego Portofino. A szkoda, bo można tu w spokoju zachwycać się atmosferą daw-

nej liguryjskiej osady z ładną promenadą na nabrzeżu i rzędem bajecznie kolorowych, wysokich kamienic. Panoramę urozmaicają bazylika i zamek.

Cervo

Malownicze miasteczko położone na niewielkim wzniesieniu, wychodzącym wprost z morza. Wzdłuż wąskich uliczek stoją kolorowe domy, nad którymi wyrasta piękna barokowa fasada Chiesa San Giovanni Battista (kościół św. Jana Chrzciciela). Z placu przed świątynią roztacza się ładny widok na okolicę, miasteczko zaś najpiękniej prezentuje się z plaży leżącej u jego stóp.

Kup książkę

Poleć książkę

Dolceacqua

Urocze miasteczko położone ok. 8 km od wybrzeża. Mieszkańcom udało się zachować klimat średniowiecznej osady. Zachwyca imponującymi ruinami zamku oraz starym mostem z XV w. o rozpiętości 33 m. Miejscowość stała się inspiracją dla Claude'a Moneta, który uwiecznił tutejsze krajobrazy na swoich obrazach.

Vernazza

Kolorowa, radosna, urocza, bajkowa, romantyczna, niepowtarzalna... to tylko niektóre określenia, którymi można opisać to miasteczko. Jest jednym z pięciu leżących w Parco Nazionale delle Cinque Terre (Park Narodowy Cinque Terre). Choć na pierwszy rzut oka wszystkie miejscowości są do siebie bardzo podobne, to jednak przy bliższym poznaniu można dostrzec wiele różnic. Spośród nich Vernazza jest z pewnością najpiękniejsza i najłatwiej dostępna.

Atrakcje Ligurii

Kup książkę

Poleć książkę

NAJPIĘKNIEJSZE PAŁACE GENUI

Palazzo Doria-Tursi

Najbardziej okazały pałac przy Via Garibaldi. Wybudowany z rozmachem, zachwyca rzadko spotykanymi w ciasnej zabudowie Genui dziedzińcami, pełniącymi funkcje ogrodów. Gromadzi zbiory malarstwa (XVI–XVIII w.), rzeźby, ceramiki, mebli, monet, a także oryginalnych strojów. Budowę pałacu rozpoczęto w 1565 r.

Palazzo Ducale

Początki siedziby dożów Genui sięgają końca XIII w. Obowiązującą do dziś nazwę nadano rezydencji w 1339 r. wraz z powołaniem urzędu doży. Później budynek był kilkakrotnie przebudowywany, w wyniku czego posiada bardzo niesymetryczną bryłę. We wnętrzach pałacu organizowane są wydarzenia kulturalne, m.in. koncerty muzyki dawnej.

Palazzo Reale

Budowla otwiera trakt pałaców ciągnący się wzdłuż Via Balbi i Via Garibaldi, wpisany na Listę UNESCO. Pałac Królewski został zbudowany w XVII w. jako rezydencja mieszcząca państwa. Zachwyca monumentalną bryłą oraz udostępnionymi do zwiedzenia zabytkowymi wnętrzami z cennym, barokowym wyposażeniem oraz obrazami flamandzkimi i włoskimi malarzy. Warto zwrócić uwagę na wiszący ogród z widokiem na starówkę.

Palazzo Rosso

Pałac Czerwony powstał w 2. poł. XVII w. jako siedziba rodu Brignole. Wyróżnia się unikatową, intensywnie czerwoną elewacją. W jego wnętrzach można obejrzeć zgromadzoną przez dawnych właścicieli imponującą kolekcję dzieł sztuki, w tym m.in. freski van Dycka, Dürera i Veronese'a.

SŁYNNI LUDZIE I ICH MIEJSCA W LIGURII

Dom Krzysztofa Kolumba w Genui

Na obrzeżach genueńskiej starówki stoi niepozorny, bardzo zniszczony dom. Trudno o pewne informacje na jego temat, ale powszechnie przyjmuje się, że właśnie tutaj urodził się najśłynniejszy podróżnik w dziejach świata. I choć w XV w. władze miasta nie wsparły wypraw Krzysztofa Kolumba, dziś o choczko szczytą się jego dokonaniemi.

Tablica Piłsudskiego w Nervi

Nervi to jedna z najładniejszych dzielnic Genui. W 2. poł. XIX w. i na początku XX w. ta podmiejska osada cieszyła się dużą popularnością ze względu na łagodny klimat, sprzyjający leczeniu chorób dróg oddechowych. Lecznice walory klimatu docenił m.in. Józef Piłsudski, który przebywał tu na kilkumiesięcznej kuracji w 1911 r. Wizytę tę upamiętnia tablica umieszczona na eleganckiej promenadzie spacerowej poprowadzonej nad samym morzem.

Villa Nobel w San Remo

Liguria od wieków przyciąga swoim dyskretnym urokiem, pięknymi widokami oraz łagodnym klimatem. Nie oparł im się szwedzki naukowiec Alfred Nobel, który właś-

nie tutaj postanowił spędzić końcówkę życia i w 1890 r. zakupił elegancką rezydencję w willowej dzielnicy San Remo. Dziś mieści się tu muzeum XIX-wiecznych wynalazków.

Wioska Colla Micheri

Urokliwa miejscowość położona kilka kilometrów od wybrzeża, a więc nieco odcięta od świata. Docierają tu tylko nieliczni turyści. Przez długi czas pozostawała w zapomnieniu, aż pewnego dnia trafił tu słynny norweski podróżnik Thor Heyerdahl (organizator m.in. transoceanicznej wyprawy na tratwie „Kon-Tiki”). Gdy nie podróżował, właśnie tu spędzał czas z rodziną.

Zatoka Poetów i Grota Byrona

Okolice miasta La Spezia to miejsce, które niegdyś szczególnie inspirowało poetów, zwłaszcza brytyjskich. Zatokę w pobliżu miasteczka, wcinającą się głęboko w ląd, nazwano Golfo dei Poeti (Zatoka Poetów). Natchnienia szukał tu sam George Byron. Jego imieniem nazwana jest grota w uroczym miasteczku Portovenere. Roztacza się stąd wspaniały widok na uderzające o skały niespokojne morskie fale.

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

Genua

Jeśli jest we Włoszech jakieś miasto, które zupełnie nie pasuje do stereotypowego obrazu Italii, rodem z katalogów biur podróży, to z pewnością jest to Genua.

Wraz z Mediolanem może się bić o palmę pierwszeństwa w konkurencji na najbardziej „niewłoskie” z włoskich miast. Odmienność Genui nie pozwala pomylić jej z jakimkolwiek innym miejscem na świecie. Albo się ją pokocha, albo znieawidzi – na inne uczucia raczej nie ma tu miejsca.

Genua w ogóle nie jest podporządkowana turystom. I choć przez całą Ligurię, której jest stolicą, wędrują rzesze zagranicznych gości, to tutaj docierają tylko nieliczni. Tymczasem miasto oferuje wiele atrakcji, choć, trzeba uczciwie przyznać, jest trudne do poznania. Nie pokazuje od razu wszystkich swoich atutów.

Potrzeba wiele czasu i cierpliwości, aby odkryć jego urok. Gdy to się w końcu uda, zaczyna przyciągać jak magnes. Z każdym następnym razem odwiedza się je z coraz większą przyjemnością.

Genua jest jak dwie strony medalu. Wszystko się tu ze sobą łączy i przeplata. Z jednej strony oferuje eleganckie deptaki z pałacami i willami, od których bije spokój i harmonia oraz bogactwo dawnej morskiej republiki. Z drugiej strony nieco odstrasza zaśmieconymi, upstrzonymi graffiti, wąskimi i ciemnymi uliczkami, które na pierwszy rzut oka wywołują poczucie zagrożenia, ale są całkowicie bezpiecznie.

Genua jest też portowym oknem na świat, pełnym wolności i wielokulturowości, o czym można się przekonać niemal na każdym kroku.

Historia miasta

Ślady archeologiczne odnalezione w Genui świadczą, że istniała tu jakaś grecka, a być może nawet etruska osada. Później pojawili się **Ligurowie**, lud indoeuropejski, od którego pochodzi współczesna nazwa regionu. W języku Ligurow,

w którym odnajdziemy wpływ języków italskich i celtyckich, Genua nazywała się „Stalia”, co prawdopodobnie przetrwało w nazwie dzielnicy Staglieno. Współczesna nazwa Genui wywodzi się od łacińskiego słowa *genu*, oznaczającego „kolana”, co najprawdopodobniej odnosi się do położenia miasta pośrodku

Tłumy na statkach, w mieście nikogo

Genua jest miastem aktywnie włączającym się w promocję turystyki zrównoważonej. Niestety, sama pada ofiarą zupełnie odwrotnego zjawiska. To właśnie z tutejszego portu wypływa większość ogromnych wycieczkowców zabierających turystów na rejs po Morzu Śródziemnym. I nie byłoby w tym nic złego, gdyby nie fakt że żaden z programów wycieczkowych nie przewiduje zwiedzania samej Genui. Oznacza to, że w sezonie niemal każdego dnia do miasta przyjeżdżają setki, a nawet tysiące turystów, którzy zostawiają swój samochód na parkingu, wsiadają na statek i odpływają na kilka dni. Po powrocie większość z nich niemal natychmiast odjeżdża do domu, nie poświęcając Genui nawet minimalnej uwagi, a jej mieszkańcom nie dając żadnej okazji do zarobku. Trzeba to zmienić, stąd jeśli planujemy taki rejs, warto przyjechać do Genui dzień wcześniej lub zostać dzień dłużej, aby zwiedzić to niezwykle ciekawe i gościnne miasto.

Kup książkę

Poleć książkę

łuku Wybrzeża Liguryjskiego. Nazwę tę wymienia już Pliniusz Starszy w I w. n.e.

Antyczną Genuę przyćmiewały inne, znacznie ważniejsze wówczas miasta, Marsylia i Vada Sabatia (obecnie Vado). W 220 r. p.n.e. została zdobyta przez **Rzymian**, a nieco ponad 10 lat później zniszczona przez Kartagińczyków. Odbudowano ją przed 146 r. p.n.e., po czym zaczęła się dynamicznie rozwijać jako typowe rzymskie *castrum*. Kwitł tu handel skórami, drewnem i miodem, a towary wysyłano głównie do Piacenzy i Tortony.

Po upadku Rzymu w 476 r. Genua była okupowana przez **Ostrogotów**, ale po przegranych przez nich wojnach z Bizancjum (535–562) i utracie państwa na terenie Włoch znalazła się w orbicie wpływów **Cesarstwa Wschodniorzymskiego**.

Kiedy na północną Italię najechali **Longobardowie** i w 568 r. założyli swoje państwo, w Genui schronienia szukał mediolański biskup Honoriusz. W 773 r. królestwo Longobardów zostało wchłonięte przez państwo Franków, a pierwszym zarządcą Genui z ramienia Karolingów został niejaki Ademar Cabannensis, który zginął na Sycylii podczas walk z Saracenami. Za jego rządów odbudowano i dodatkowo wzmocniono stare rzymskie mury Genui, zniszczone przez barbarzyńców.

Przez następne stulecia Genua rozwijała się jako niewielka osada skupiona wokół **portu**, który już niebawem miał w pełni zdeterminować jej dzieje. Okres względnego spokoju przerwał atak północnoafrykańskich **Fatymidów**, którzy całkowicie zniszczyli i spalili miasto (934–935). Genua wkrótce została odbudowana i na jej terenie powołano

Genua. Włoskie lato

Pod tym nieco zwodniczym polskim tytułem kryje się brytyjsko-włoski dramat *Genova* z 2008 r., wyreżyserowany przez Michaela Winterbottoma. Film opowiada o mężczyźnie (Colin Firth), który po stracie ukochanej żony i matki jego dwóch córek próbuje w Ligurii odnaleźć spokój ducha. Nie jest to walentynkowa komedia romantyczna, a kameratelekin o radzeniu sobie z największą życiową traumą. Rolę terapeuty, a zarazem jednego z głównych bohaterów odgrywa Genua, którą cudownie sfotografowano, oddając całe jej specyficzne piękno. Choć film nie jest arcydziełem, warto go obejrzeć choćby dla niepowtarzalnych ujęć miasta i liguryjskiego wybrzeża.

Marchię Genueską (łac. *Marca Januensis*), rządzoną przez rodzinę Obertengi, której protoplastą był Obertus I. Było to jedno z pierwszych włoskich miast, w którym władca gwarantował jakiegokolwiek prawa mieszkańcom.

Przed 1100 r. Genua zyskała **status wolnego miasta**, w którym władzę formalnie sprawował cesarz Świętego Cesarstwa Rzymskiego, a w rzeczywistości zespół konsulów wybieranych na roczną kadencję przez zgromadzenie ludowe.

Była również, obok m.in. Pizy, Wenecji i Dubrownika (Ragusy, obecnie na terenie Chorwacji), jedną z tzw. **morskich republik** (*repubbliche marinare*) na obszarze Morza Śródziemnego. Republiki

posiadały ogromną, zbudowaną między X a XIII w. flotę statków używaną do obrony własnych wybrzeży, handlu zamorskiego, a także wspierania wypraw krzyżowych.

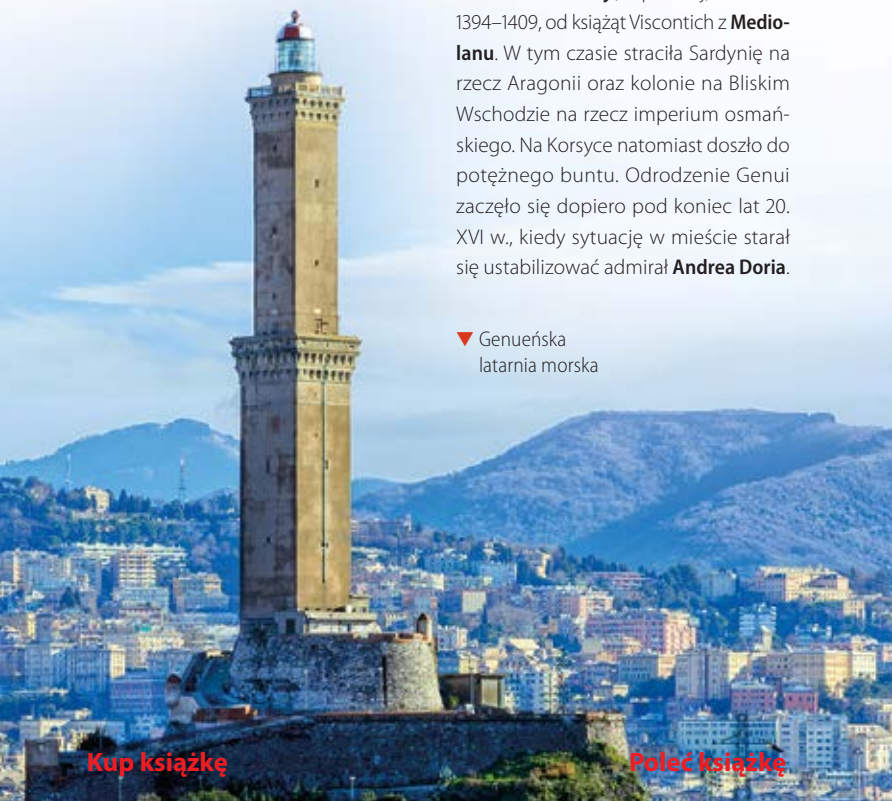
W niedługim czasie Genua, dzięki jednej z największych i najsilniejszych flot śródziemnomorskich kontrolowała wybrzeże Ligurii aż po Niceę, Piemont, Korsykę i Sycylię, a także założyła kolonie na Bliskim Wschodzie, w północnej Afryce i na Sycylii. Genua była jednym z ważniejszych graczy w handlu niewolnikami, co również nie pozostawało bez wpływu na jej spektakularny sukces ekonomiczny. Ponadto bardzo sprytnie wykorzystwała zatarg między Wenecją a Bizancjum po czwartej wyprawie krzyżowej i poprawiła relacje

z Konstantynopolem, rozciągając swoje wpływy na Morzu Czarnym i na Krymie.

Republiką rządziło wtedy tak naprawdę kilka **rodzin**, z czego najpotężniejsze to Grimaldi, Spinola, Doria i Fieschi. Pod koniec XIII w. Genua przeżywała szczyt rozkwitu po pokonaniu Pizy w bitwie pod Melorią w 1284 r. i Wenecji pod Korčulą (dziś terytorium Chorwacji) w 1298 r. Jednak z czasem fortuna się odwróciła i właśnie z zamorskich terytoriów, najpewniej z Krymu, w 1347 r. przyszła **zaraza**, która zdziesiątkowała ludność Genui i spowodowała upadek gospodarczy miasta. Do utraty znaczenia Genui przyczyniała się także Wenecja, która regularnie atakowała genueńskie statki.

Pod koniec XIV w. Genua stała się zależna od **Francji**, a później, w latach 1394–1409, od książąt Viscontich z **Mediolanu**. W tym czasie straciła Sycylię na rzecz Aragonii oraz kolonie na Bliskim Wschodzie na rzecz imperium osmańskiego. Na Korsyce natomiast doszło do potężnego buntu. Odrodzenie Genui zaczęło się dopiero pod koniec lat 20. XVI w., kiedy sytuację w mieście starał się ustabilizować admirał **Andrea Doria**.

▼ Genueńska latarnia morska

Kup książkę

Poleć książkę

Simonetta Vespucci

To właśnie w Genui (choć niektórzy twierdzą, że w Portovenere) w 1453 r. urodziła się największa gwiazda renesansu, przepiękna **Simonetta Vespucci**, muza i modelka samego **Sandra Botticellego**. Jej ojciec, Gaspare Cattaneo della Volta, był dożą genueńskim, zaś matka pochodziła ze słynnej rodziny Spinola. Simonetta została wydana za mąż w wieku 15 lub 16 lat za Marca Vespucciego, dalekiego kuzyna Ameriga Vespucciego, słynnego florenckiego kupca, podróżnika i kartografa, który ustalił, że Krzysztof Kolumb nie dotarł do wschodniej Azji, ale odkrył zupełnie nowy kontynent, nazwany później na jego cześć Ameryką. Dla rodziny dziewczyny był to wyjątkowo korzystny mariaż, ponieważ pozwolił na zacieśnienie relacji z florenckimi Medyceuszami. Sama Simonetta zdołała zaskarbić sobie ich przychyłność oraz sympatię i to właśnie na ich dworze, w samym sercu rodzącego się renesansu, poznała malarza, któremu pozowała do największych dzieł epoki. Postać Simonetty możemy podziwiać m.in. na takich obrazach jak *Narodziny Wenus* i *Wiosna*. Niestety, zmarła bardzo młodo w wieku zaledwie 21 lat (1476), najprawdopodobniej na gruźlicę.

Odnowił on kadencyjny urząd doży na wzór wenecki, choć sam nigdy po niego nie sięgnął. Ożywienie gospodarcze przyniosło ogromne fortuny kilku kolejnym rodzinom, w tym Balbim oraz Pallavicinim, a także przyciągnęło do miasta wielu artystów, nie tylko z innych włoskich miast, ale także z Holandii. Dzięki ożywionym kontaktom z Niderlandami w genueńskich galeriach sztuki można obecnie obejrzeć niejedyn obraz Rubensa czy van Dycka. Dobra passa w handlu i finansach przełożyła się także na wygląd miasta. Pierwsze skrzypce na tym polu grał słynny architekt **Galeazzo Alessi**, który zaprojektował mnóstwo wspaniałych pałaców w stylu z pogranicza renesansu i baroku oraz rokoka, będących chlubą Genui do dziś.

Niestety, dobra passa została przerwana już w następnym wieku. Najpierw genueńczycy wspierani przez Hiszpanów musieli w 1625 r. stawić czoło **wojskom francusko-sabaudzkim**.

30 lat później miasto znów trapiła **zaraza**, która zabiła aż połowę mieszkańców. Sytuacji nie poprawiała kolejna stagnacja gospodarcza, spowodowana eksploatacją nowych szlaków do nie tak dawno odkrytej Ameryki. Ponieważ Genua, choć była ojczyzną **Krzysztofa Kolumba**, nie wsparła finansowo jego ekspedycji, w konsekwencji nie uczestniczyła w zyskach, jakie przyniosły one Europie.

Czarę goryczy przepełniły wydarzenia z 1684 r., w którym na fali kolejnych międzynarodowych zatargów Genua wspierająca Hiszpanię została ostrzelana z francuskich okrętów. Wiele budynków uległo wówczas całkowitemu zniszczeniu. W 1746 r. Genuę zajęła **Austria** podczas wojny o wiedeński tron. W 1755 r. Korsyka po raz kolejny ogłosiła bunt przeciwko Genui, aż w końcu w 1768 r. została przyłączona do Francji, po tym jak Genua formalnie zrzekła się praw do wyspy.

Kup książkę

Poleć książkę

W 1797 r. trwała zwycięska kampania **Napoleona**. Wprowadzając w Europie nowe porządki, doprowadził do likwidacji Republiki Genui (a także Wenecji) i objął miasto wraz z całym wybrzeżem francuskim protektoratem jako Prowincję Liguryjską. W 1805 r. całkowicie anektował te ziemie. W 1814 r. genueńczycy, korzystając z osłabienia cesarza, wyzwolili się spod jego władzy, ale nie zdołali utrzymać niezależności i na mocy kongresu wiedeńskiego miasto zostało włączone do **Królestwa Sabaudii**.

Choć ekonomicznie sytuacja mieszkańców bardzo się poprawiła, nie mogli oni znieść takiej zależności, przez co Genua wkrótce zyskała opinię ośrodka anstysabaudzkiego. Ponadto coraz częściej mówiono o konieczności zjednoczenia wszystkich ziem włoskich. To właśnie z Genui w 1860 r. **Giuseppe Garibaldi** wyruszył na słynną „wyprawę tysiąca”, by zdobyć poparcie ksiąząt z Południa i zapoczątkować proces zjednoczenia Włoch.

Na przełomie XIX/XX w. Genua stała się jednym z najważniejszych **portów** we Włoszech. Niestety, czas rozwoju brutalnie przerwał wybuch II wojny światowej, podczas której miasto poniosło ogromne straty na skutek bombardowań z wody i powietrza. Tuż po wojnie Genua, wraz z Mediolanem i Turynem, była inicjatorką włoskiego cudu gospodarczego, odgrywając ważną rolę w tzw. trójkącie przemysłowym i decydując o rozwoju północnej części kraju. Lata 80. XX w. znów przyniosły załamanie gospodarcze i upadek miasta. Wielkie obchody 500-lecia odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba oraz targi EXPO na chwilę zahamowały regres miasta. Z tej okazji przeprowadzono wiele inwestycji, odrestaurowano stary port, tworząc w nim nowoczesną przestrzeń kulturalno-rozrywkowo-handlową, a wiele zabytków poddano potrzebnej rewitalizacji.

Niestety, obecnie miasto znów zmaga się z trudnościami, co odzwierciedla się w jego demografii. Spośród dużych

▲ Genueńskie pałace

Kup książkę

Poleć książkę

włoskich miast ma najniższy wskaźnik urodzin, a także najwyższy średni wiek mieszkańców. Dzieci do 18 roku życia stanowią tylko 14% populacji miasta, zaś emeryci aż 26%. Średnia wieku dla Włoch to 42 lata, zaś dla Genui 47. Od 1971 r. notuje się spadek liczby mieszkańców. Wówczas było ich 816 tys. (najlepszy wynik w historii), 10 lat później 768 tys., a obecnie 588 tys.

W 2004 r. Genua pełniła zaszczytną funkcję Europejskiej Stolicy Kultury.

Stare miasto

PIAZZA SAN LORENZO I OKOLICE

Cattedrale di San Lorenzo

Zwiedzanie starówki najlepiej rozpocząć od Piazza San Lorenzo, przy którym wznosi się ★ **Cattedrale di San**

Lorenzo (katedra św. Wawrzyńca), przepiękny kościół romańsko-renesansowy. Pierwszą katedrą w Genui, wybudowaną najprawdopodobniej już w V lub VI w., był Chiesa di San Siro (kościół św. Syriusza) wznoszący się na zachodnich obrzeżach starego miasta (zob. dalej). Poświęcono go genueńskiemu biskupowi, głównemu patronowi miasta, który zmarł w 381 r. Genua była siedzibą biskupa najpewniej już od IV w. i podlegała Mediolanowi. W 1133 r. papież Innocenty II podniósł ją do rangi archidiecezji.

Prace archeologiczne przeprowadzone w okolicy katedry potwierdziły, że w czasach rzymskich znajdował się tu cmentarz. We wczesnym średniowieczu stanął w tym miejscu pierwszy obiekt sakralny, a w XI w. kościół pod obecnym wezwaniem. Obiekt został poświęcony w 1118 r. przez papieża Gelazjusza II i podniesiony do rangi katedry, co dało impuls do rozwoju tej części miasta, która niemal przez całe średniowiecze stanowiła

Spodnie w kolorze indygo

Nim **Levi Strauss**, bawarski emigrant w Kalifornii, stworzył w 1873 r. najpopularniejsze spodnie świata, zyskując tym prawdopodobnie wieczną sławę, musiał znaleźć odpowiedni materiał. Historia dżinsów, jednej z ikon zachodniej popkultury, nie jest do końca znana, ale z pewnością ma związek z Genuą. Tutejsi marynarze od czasów renesansu, a być może nawet średniowiecza, do szycia swoich roboczych kombinezonów używali grubego, bardzo wytrzymałego, a zarazem stosunkowo szybko schnącego materiału, barwionego indygo na kolor granatowy. Z tego materiału, który nazywano **geneese**, szyto także tradycyjne damskie suknie. Później podobny materiał, ale nieco lżejszy, wymyślono we francuskim miasteczku Nîmes (czyt. „Nim”), od którego prawdopodobnie pochodzi nazwa materiału „denim”. I to właśnie ten surowiec sprowadził Strauss, który postanowił szyc wytrzymałe spodnie, odpowiednie dla poszukiwaczy złota na Dzikim Zachodzie. Dołączył do niego **Jacob W. Davis** (Jacob Youphes), żydowski emigrant z terenów dzisiejszej Łotwy, który wymyślił miedziane nity, wzmacniające miejsca w spodniach najbardziej narażone na rozdarcie.

centrum życia nie tylko religijnego, ale także politycznego.

Środki finansowe na budowę kościoła pochodziły z wypraw krzyżowych, w których uczestniczyła flota genueńska, a także z podatków miejskich.

Pod koniec XIII w. katedra została zniszczona na skutek pożaru, po którym obiekt częściowo odrestaurowano, a niektóre jego części postawiono od nowa. Zachowano romański charakter świątyni, dodając nowe elementy dekoracyjne jak np. freski. Na początku XIV w. została ukończona fasada, a wewnątrz wspaniała kolumnada.

W XIV i XV w. kościół zyskał nowe ołtarze oraz kaplice. W 1455 r. przy północno-

-wschodniej wieży fasady zbudowano niewielką loggię, a w 1522 r. po drugiej stronie kolejną, w stylu manierystycznym. W 1550 r. do odnowy wnętrza świątyni powołano pochodzącego z Perugii znakomitego architekta, Galeazza Alessiego, który wykonał jedynie nowe nakrycie naw, kopuły i apsydy. Pod koniec XIX w. świątynia przeszła gruntowną renowację. Niestety, została bardzo

▼ Katedra San Lorenzo

Kup książkę

Poleć książkę

Genua z dachu Palazzo Rosso

Genua przysparza niemałych trudności w zorientowaniu się w terenie wszystkim tym, którzy odwiedzają ją po raz pierwszy. Dziesiątki uliczek, niespodziewanie pojawiające się place, wszystko wręcz „upchane” na bardzo wąskim obszarze. Dlatego aby zapanować nad miastem, podczas zwiedzania **Palazzo Rosso** **Via Garibaldi 18** warto spytać obsługę o możliwość wejścia na punkt widokowy na dachu (zostaniemy wówczas skierowani do ukrytej windy; przy dużym natężeniu ruchu kasy nie udzielają informacji o tej atrakcji), skąd, dzięki znakomitej lokalizacji obiektu, możemy

ogarnąć wzrokiem całe stare miasto, okoliczne wzgórza i port. Po pierwsze pomaga to w ogólnej orientacji, po drugie samo w sobie jest nie lada przyjemnością, ponieważ widok jest naprawdę imponujący.

Jeśli czujemy niedosyt, możemy się wybrać jeszcze do punktu **Spianata Castelletto** (Belvedere Montaldo). Dawniej była to niewielka twierdza strzegąca Genui, a dziś jest to wspaniały taras widokowy, u stóp którego leżą najważniejsze kwartały miasta. Można tu dotrzeć pieszo lub skorzystać z windy miejskiej (Ascensore Castelletto Levante lub Ascensore Castelletto Ponente).

zniszczone 9 lutego 1941 r. w czasie przeprowadzonej w rejonie Genui i La Spezzii brytyjskiej operacji Grog. Dziś w jej wnętrzu można obejrzeć pocisk artyleryjski.

W kaplicy w lewej nawie przechowywane są **prochy św. Jana Chrzciciela**, również patrona miasta, które zostały tu przywiezione pod koniec pierwszej wyprawy krzyżowej. Zwiedzając

katedrę, możemy wejść na **wieżę**, z której rozciąga się piękna panorama miasta **5 EUR**.

Ze świątyni wchodzi się do nowocześnie zaaranżowanego katedralnego skarbcza, **Museo del Tesoro di San Lorenzo**, w którym znajdują się dzieła sztuki sakralnej oraz naczynia liturgiczne z XI–XIX w. **pn.–sb. 9.00–12.00 i 15.00–18.00;**

▲ Lew strzegący katedry

Kup książkę

Poleć książkę

4,50 EUR, 6 EUR bilet łączony z Muzeum Diecezjalnym. Niezwykle surowe wnętrza i znakomite oświetlenie wspaniale eksponują i podkreślają piękno zgromadzonych tu przedmiotów.

W **Chostro dei Canonici di San Lorenzo** (rezydencja kanoników katedry

San Lorenzo), zbudowanej w 2. poł. XII w., a następnie kilkakrotnie przebudowanej, znajduje się **Museo Diocesano** (Muzeum Diecezjalne). Prezentowane są w nim wspaniałe dzieła sztuki autorstwa genueńskich artystów, w tym m.in. obrazy, ołtarze i biżuteria **Via Tommaso**

Kilka słów o układzie Genui

Zabytkowe centrum Genui wychodzi niemal wprost z morza i ciągnie się aż do pierwszych wzniesień. Wyżej, na zielonych pagórkach, ułożone są **dzielnice mieszkaniowe**. Ze względu na bardzo małą przestrzeń między wybrzeżem a pasmem górskim Genua jest miastem niezwykle rozciągniętym. Jej długość ze wschodnich krańców na zachodnie to mniej więcej 30 km, co, biorąc pod uwagę fakt, że nie jest to potężna metropolia, a ośrodek liczący niespełna 600 tys. mieszkańców, jest wręcz imponujące.

Stare miasto zachowało średniowieczny rozmiar i kształt, które nadały mu przebudowy z XVI–XVIII w. Starówka składa się z labiryntu niezwykle wąskich ulic, zwanych tutaj *caruggi*, zabudowanych bardzo wysokimi kamienicami. Jest tu tak ciasno, że czasem można zaglądać sąsiadom w okna, a w wielu przypadkach do najniższych kondygnacji budynków nigdy nie docierają promienie słońca!

Trudny do ogarnięcia gąszcz ulic poprzetykany jest licznymi urokliwymi placykami, które często pojawiają się zupełnie nieoczekiwanie. Przeważnie stoi na nich zabytkowy kościół. Na ulicach mieszają się różne kultury, smaki i zapachy. Genua to przecież miasto portowe, otwarte na świat, do którego od wieków docierały rozmaite produkty. Dlatego dziś oprócz kuchni liguryjskiej można tu spróbować także arabskiej, wietnamskiej, hinduskiej czy polskiej, słowem: każdej, na jaką ma ochotę spragniony wrażeń turysta.

Nieco oddechu od niewyobrażalnie ciasnej zabudowy dają szersze ulice jak *Via Garibaldi* czy *Via Balbi*, wzdłuż których stoją eleganckie pałace bogatych kupców, które dziś są wielką dumą miasta. W części z nich znajdują się siedziby banków, kilka wydziałów uniwersytetu, a także ciekawe muzea, niejednokrotnie gromadzące bardzo wartościowe dzieła sztuki.

Na wschód od starego miasta rozciąga się XIX-wieczne **śródmieście**, które wytyczono w nieco przestronniejszym miejscu, dzięki czemu ulice są tu szersze, a place bardziej przestronne. Pamiętajmy, że szersze ulice sprzyjają bardziej dynamicznej jeździe miejscowych kierowców, należy więc zachować tu szczególną ostrożność.

Genua teoretycznie może poszczycić się wspaniałym **waterfrontem**, ciągnącym się wzdłuż nabrzeża starego portu. Niestety, układ tej części miasta został całkowicie podporządkowany ruchowi samochodowemu. Nie dość, że biegnie tu szeroka ulica, to dodatkowo poprowadzono tędy estakadę, która zasłania niemal całą pierzeję kamienic, w tym przepiękny Palazzo San Giorgio (pałac św. Jerzego).

Pod ziemią część ruchu odbiera fragmentarycznie przeprutą **tunel**, który jest jednak nieukończoną inwestycją i w zasadzie nie spełnia w żaden sposób swojej funkcji. A to wielka szkoda, ponieważ skierowanie ruchu pod ziemią, stworzyłoby unikatową przestrzeń dla pieszych i przyciągnęłoby więcej spacerowiczów.

Reggio 20, www.museodiocesano-genova.it, pn.–nd. 10.00–18.00, 8 EUR.

Po przeciwnej stronie katedry, przy Piazza San Lorenzo 16, wznosi się elegancki renesansowy **Palazzo Cicala** z elementami wystroju w stylu rokoko. Zbudowała go w XVI w. arystokratyczna rodzina Cicala, a w XVIII w. należał do rodu Ferro, który nadał mu współczesny

kształt. Od końca XIX w. mieściły się tu różne instytucje, głównie finansowe i ubezpieczeniowe, natomiast od 1999 r. działa tu elegancki hotel Palazzo Cicala.

Palazzo Ducale

Przy sąsiednim Piazza Giacomo Matteotti, pod numerem 9, stoi monumentalny **Palazzo Ducale** (Pałac Dożów)

📄 www.palazzoducale.genova.it/codz.

Obiekt zachodnim skrzydłem przylega do **Piazza De Ferrari**, placu, który stanowi granicę między starym miastem a genueńskim śródmieściem. Ta okazała rezydencja w sercu miasta pełni dziś funkcję centrum kulturalnego, w którym działa muzeum i są organizowane prestiżowe wydarzenia artystyczne.

Pierwszy obiekt w tym miejscu powstał już w latach 1251–75 dla rodziny Fieschi. Wkrótce zaczął się jeden z najpiękniejszych okresów w historii Genui, która po zwycięstwach nad Pizą i Wenecją była wolnym miastem-państwem odgrywającym coraz większą rolę na Morzu Śródziemnym. Władze miasta nie posiadały wówczas odpowiedniej

Kup książkę

Poleć książkę

siedziby i gościli albo w pałacu biskupim, albo w okolicznych rezydencjach należących do rodzin Fieschi i Doria.

W 1291 r. tzw. kapitanowie ludowi, Oberto Spinola i Corrado Doria, zakupili działki wraz z zabudowaniami między katedrą San Lorenzo a kościołem San Matteo, ponadto od rodziny Fieschi otrzymali wybudowany kilkadzie-

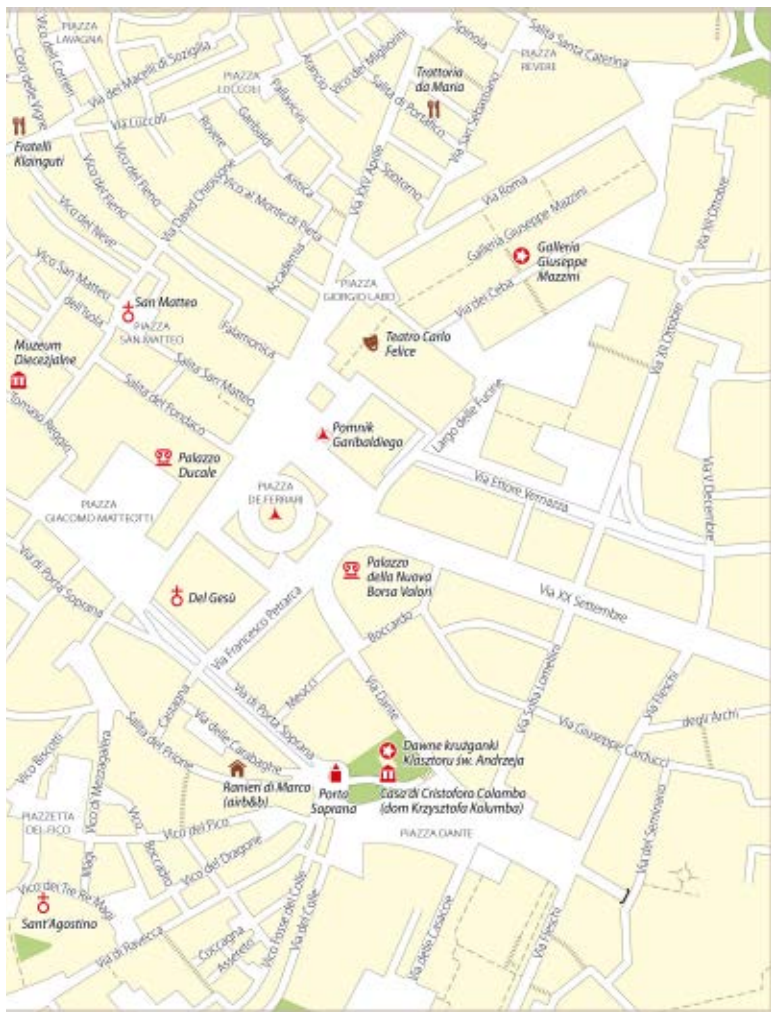
siąt lat wcześniej pałac i zaczęli tworzyć imponujący kompleks rezydencjonalny. Wraz z powołaniem w 1339 r. urzędu doży, którym jako pierwszy został Simon Boccanegra, pałac otrzymał swoją nazwę.

W 2. poł. XVI w. obiekt został przebudowany przez Andreę Ceresolę, architekta działającego w północnych

Włoszech, znanego m.in. z przebudowy Palazzo Nuovo w Bergamo pod Mediolanem. W 1655 r. Giovanni Battista Carloni i Domenico Fiasella pokryli pałacową kaplicę znakomitymi malowidłami. W 1777 r. pałac spłonął, a następnie został odbudowany w stylu neoklasycystycznym w latach 1778–83 przez Simone Cantoniego.

Gdy w 1815 r., po zawieszeniu epoki napoleońskiej (w 1797 r. Napoleon zlikwidował Republikę Genui), kongres wiedeński usankcjonował nowe porządki w Europie, na mocy których Republika Genui została włączona do Królestwa Sardynii, pałac przestał pełnić funkcję siedziby dożów. Obiekt przeznaczono na nowe urzędy i archiwum.

Od miejscowości Varazze aż do Alassio rozciąga się prowincja Savona, w której mieszka blisko 280 tys. osób. Stolicą prowincji jest miasto Savona. Wzdłuż całego wybrzeża biegnie Via Aurelia, czyli droga SS1, która oferuje podróżnym przepiękne widoki na morze.

Niestety, w wielu wypadkach trasa przebiega dosłownie przez centra miejscowości, często oddzielając plażę od części hotelowej, co przebywającym na miejscu turystom może mocno

dawać się we znaki podczas odpoczynku. W sezonie droga bardzo często się korkuje, dlatego lepszym rozwiązaniem jest skorzystanie z autostrady, poprowadzonej przez tunele i wiadukty, przez co biegnącej nad miejscowościami. Wzdłuż linii wybrzeża cały czas ciągną się miejscowości wypoczynkowe. Oprócz licznych kurortów znajdziemy tu kilka zupełnie wyjątkowych miast z klimatycznymi starówkami i zabytkową architekturą.

Savona

Savona, stolica prowincji, leży 55 km na zachód od Genui. Biegają tędy dwie autostrady, jedna łącząca Genuę z Ventimigią przy francuskiej granicy i druga poprowadzona z Savony do Turynu w Piemontcie.

▲ Torre Leon Pancaldo

Historia osadnictwa w tym rejonie sięga prawdopodobnie epoki brązu, choć pewne informacje na temat tutejszej osady pochodzą dopiero z czasach podbojów rzymskich. Przez kolejne wieki wioska stopniowo zyskiwała na znaczeniu, bogacąc się na handlu. Niestety, była też często napadana przez wojska nieprzyjaciół. Szczyt rozkwitu przypadł na 2. poł. XV i początek XVI w., kiedy papieżami zostali kolejno członkowie miejscowej rodziny della Rovere, Francesco (Sykstus IV, 1471–84) i Giuliano (Juliusz II, 1503–13), wspierający swoje rodzinne strony. W 1528 r. Savona została włączona do Republiki Genui, dzieląc jej losy. Od XVIII w. ponownie zaczął się rozwijać handel na morzu oraz działalność stoczniowa. Z ważniejszych wydarzeń z tego okresu należy odnotować, że Napoleon właśnie w Savonie uwięził papieża Piusa VII podczas inwazji na Włochy.

Podczas II wojny światowej Savona, miasto portowe, została poważnie zniszczona w skutek alianckich

Kup książkę

Poleć książkę

bombardowań. Port działa do dzisiaj i jest podstawą gospodarczej stabilności miasta, w którym obecnie żyje ponad 60 tys. mieszkańców.

WARTO ZOBACZYĆ

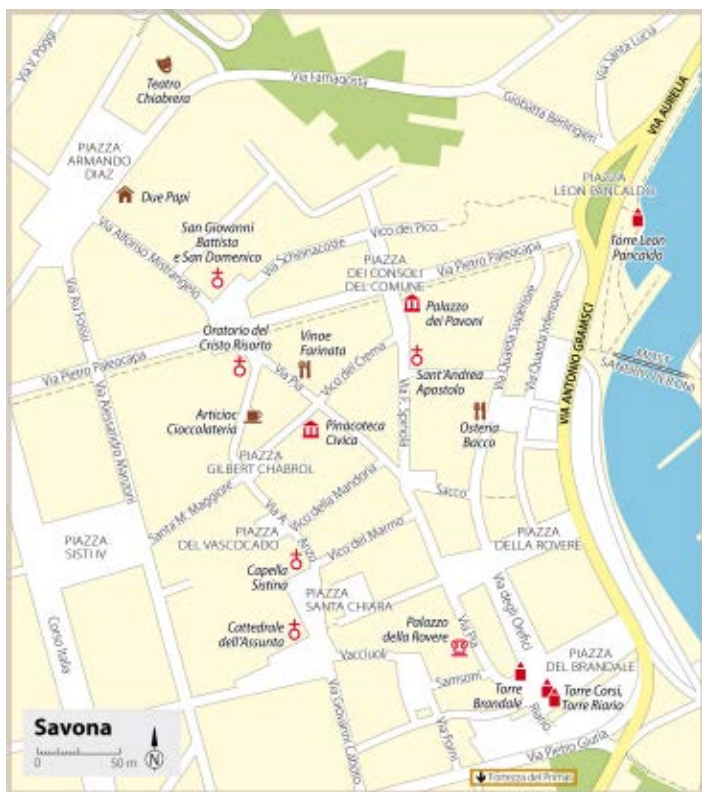
Savona na pierwszy rzut oka może nie wydawać się ciekawym miejscem do spędzenia czasu, jeśli jednak, choć na chwilę, zjedziemy z Via Aurelia, odkryjemy bardzo przyjemne, uporządkowane stare miasto z pięknymi kamienicami i wartymi uwagi zabytkami.

Aby dostać się do zabytkowego centrum, należy z drogi nr SS1 odjechać

od nabrzeża portowego na wysokości charakterystycznej, widocznej z daleka, kamiennej baszty.

Niestety, tak jak wszędzie w Ligurii, także i tutaj możemy mieć spore problemy z zaparkowaniem samochodu. Co prawda, na niemal wszystkich ulicach wyznaczono miejsca parkingowe, jednak przygotujmy się na dość długie poszukiwania.

Wspomniana baszta to wysoka na 23 m **★ Torre Leon Pancaldo**, główny symbol miasta. Pochodzi z XIV w., kiedy zaczęto wznosić mury obronne, strzegące głównie portu. Baszta została nazwana na cześć urodzonego w Savonie

nawigatora pracującego dla Ferdynanda Magellana. Na jednej ze ścian umieszczono herb Republiki Genui, namalowany w XVIII w., oraz rzeźbę Matki Boskiej dłuta Filippa Parodiego, słynnego miejscowego rzeźbiarza.

Od wieży biegnie elegancka, szczerzenie wypełniona kamienicami Via Pietro Paleocapa. Na początku ulicy, do skrzyżowania z Via Francesco Spinola, stoi ogromny i bardzo okazały, wzniesiony w 1912 r. **Palazzo dei Pavoni** (pałac Z Pawiami) w charakterystycznym rudawym odcieniu. W architekturze budynku wyraźnie widać inspirację wiedźską secesją. Pałac, tak jak wiele pałaców i kamienic w Savonie, posiada podcienia na pierwszej kondygnacji. Uwagę zwracają przede wszystkim kolorowe dekoracje z majoliki przedstawiające pawie.

Za pałacem, przy Via Francesco Spinola, stoi **Chiesa di Sant'Andrea Apostolo** (kościół św. Andrzeja Apostoła). W 1714 r. wzniesił go jezuita w miejscu świątyni z XII w., zmieniając przy tym jej wezwanie z Andrzeja na Ignacego. Los się jednak szybko odwrócił od mnichów, w 1773 r.

nastąpiła kasacja zakonu, a zakonnicy zostali zmuszeni do opuszczenia kościoła, który w 1812 r. powrócił do pierwotnego wezwania. Warto zwrócić uwagę na barokowe wnętrze z licznymi malowidłami przedstawiającymi dzieje św. Ignacego Loyoli.

Kawałek dalej, niemal na rogu z Via Alfonso Mistrangelo, stoi barokowy **Chiesa di San Giovanni Battista e San Domenico** (kościół św.św. Jana Chrzciciela i Dominika) z 1. poł. XVIII w. Trójnawowa świątynia nakryta jest kopułą. Warto zerknąć do bogato zdobionego wnętrza, wypełnionego dziełami miejscowych artystów.

Nieco w głąb od Via Alfonso Mistrangelo otwiera się Piazza Armando Diaz, przy którym, pod numerem 2, wznosi się **Teatro Gabriello Chiabrera**, nazwany imieniem słynnego poety i dramaturga z Savony (1552–1638) www.teatrochiabrera.it. Budowa teatru ruszyła w 1850 r., a już trzy lata później miało miejsce uroczyste otwarcie.

Wróćmy jednak na Via Pietro Paleocapa, którą szliśmy od portu. Po drugiej

▼ Marina w Savonie

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Torre del Brandale, Torre Corsi i Torre Riario

stronie ulicy, w miejscu, z którego widzieliśmy kościół św. Jana Chrzciciela i Dominika, stoi niewielkie **Oratorio del Cristo Risorto** (kaplica Zmartwychwstania Chrystusa). Świątynię zbudowano w 1614 r. z myślą o siostrach augustianek, które przebywały tu do 1887 r. Później budynek klasztorny został częściowo rozebrany, a pozostawioną część zaadaptowano na szkołę.

Od oratorium biegnie wąska ulica, Via Pia, przy której stoi **Palazzo Gavotti** (pałac Gavottich), siedziba **Pinacoteca Civica** (Galeria Miejska) **i** nd.–śr. 10.00–13.30, czw.–sb. 10.00–13.30 i 15.30–18.30; 8 EUR, 5 EUR ulgowy. Renesansowa rezydencja została zbudowana przez miejscową rodzinę Gavottich w 2. poł. XVI w. i pozostawała w ich rękach do 1772 r. W latach 1861–1934 pałac był siedzibą władz miejskich (obecnie ratusz znajduje się przy Piazza Sisto IV), następnie był wykorzystywany do różnych celów, a od 2003 r. mieści się tu galeria prezentująca przede wszystkim miejscową sztukę.

Idąc dalej Via Pia, po kilkudziesięciu metrach miniemy wysoki, choć skromny, poprzedzony niewielkim placem **Palazzo della Rovere**, nazywany także Palazzo Santa Chiara (pałac rodziny Rovere lub św. Klary). Pałac powstał na zlecenie Giuliano della Rovere, który po wyborze swojego zacieklego wroga, Rodriga Borgii, na papieża musiał wrócić z Rzymu w rodzinne strony i przeczekać pontyfikat nie lubianego Aleksandra VI. Budowla stanęła na miejscu wcześniejszego, prawdopodobnie pochodzącego jeszcze z końca XIV w., obiektu. Choć jest to renesansowy budynek, jego architektura niezbyt przyciąga uwagę. Dziś pełni funkcję gmachu użyteczności publicznej.

Na samym końcu ulicy rozciąga się przyjemny plac z ciekawym zespołem budowli z XII-wieczną **Torre del Brandale** (wieża Brandale), od nazwy zawieszzonego na niej dzwonu zwaną również Campanassą. W średniowieczu służyła do ostrzegania przed zagrożeniem. Obok widać fragment kolumnady oraz dwie

wieżę, Torre Corsi i Torre Riario, pozostałości po zbudowanym w XIV w. pałacu oraz logii miejskiej.

Przy Via Ambrogio Aonzo, która biegnie równoległe do Via Pia w stronę zachodnią, stoi barokowa ★ **Cattedrale dell'Assunta** (katedra Wniebowzięcia). Jej powstanie wiąże się z zajęciem Savony przez Republikę Genui w 1528 r. Genueńczycy zburzyli sporo średnio-wiecznej zabudowy, w tym stojący w miejscu dzisiejszej katedry kościół z XI/XII w. Budowa nowej, barokowej świątyni rozpoczęła się w 1584 r. i trwała do 1605 r. W czerwcu 1816 r. została podniesiona do rangi bazyliki mniejszej. Jest to trójnawowy kościół na planie krzyża łacińskiego, nakryty kopułą. Zwiedzając katedrę, warto odwiedzić **Cappella Sistina** (kaplica Sykstyńska). Ufundował ją w 1481 r. Francesco della Rovere, czyli papież Sykstus IV, jako

kaplicę grobową dla swoich rodziców, Leonarda della Rovere i Luchiny Monteleoni. W 2. poł. XVIII w. ostatni z męskich potomków rodu przeprowadził jej gruntowną renowację. Wnętrze jest bogato zdobione malowidłami oraz dekoracją stiukową.

Na południe od starego miasta, ok. 300 m od katedry, idąc ulicą Via Ambrogio Aonzo, znajduje się ★ **Fortezza del Priamar** (twierdza Priamar). Jest to imponujący kompleks obronny, stojący właściwie w porcie, niemal w centrum miasta. Zbudowany wg projektu inżyniera wojskowego, Giovanniego Marii Olgiatego, na polecenie władz Republiki Genui po 1542 r., a więc już po zdobyciu władzy nad Savoną. Forteca miała strzec portu, a stacjonujące w niej wojsko miało tłumić ewentualne bunty. Badania archeologiczne wskazują, że już Rzymianie dostrzegli potencjał militarny

▼ Fortezza del Priamar

Kup książkę

Poleć książkę

tej lokalizacji i zbudowali tu swoją twierdzę. W XVII i XVIII w. umocnienie zostało przebudowane zgodnie z obowiązującymi wówczas standardami. Po włączeniu Ligurii do Królestwa Sardynii straciło znaczenie militarne i zostało przekształcone w więzienie, w którym w czasie procesu zjednoczenia Włoch przetrzymywano Giuseppe Mazziniego. Obecnie odbywają się tu liczne wydarzenia artystyczne.

Na terenie tego ogromnego kompleksu znajduje się także kilka placówek kulturalnych. Jedną z nich jest **Civico Museo Archeologico** (Miejskie Muzeum Archeologiczne) mieszczące się w Palazzo della Loggia, założone w 1990 r. i prezentujące znaleziska z Savony i okolic, które przedstawiają dzieje regionu od czasów najdawniejszych po nowożytność, mniej więcej do zdobycia miasta przez Genuę www.museoarcheosavona.it, 21 IX–12 VI pn., śr.–pt. 9.30–12.30

i 14.30–16.30, sb.–nd. 10.30–15.00, 15.VI–19. IX codz. oprócz wt. 10.30–15.00; 4 EUR, 2 EUR ulgowy.

Miłośnicy sztuki powinni jeszcze zajrzeć do **Museo Sandro Pertini** z bogatymi zbiorami sztuki współczesnej, w większości przekazanymi przez prywatnego kolekcjonera Sandro Pertiniego w 2013 r. [📍](#) czynne od 1 VII 2016, nd. 10.30–12.30; 2,50 EUR, 1,50 EUR ulgowy.

OKOLICE

Około 13 km na wschód od Savony, w kierunku Genui, leży 13-tysięczne miasteczko **VARAZZE**, które przyciąga turystów piaszczystą plażą i spokojną atmosferą. Niemniej jednak warto się tu zatrzymać na chwilę także dla kilku ciekawych zabytków. W średniowieczu było to ważne miasto portowe, niestety rozwój miejscowości został zahamowany przez szybciej

Kup książkę

Poleć książkę

rozwijające się Savonę i Genuę, od których Varazze przez całe stulecia było zależne.

Niewielkie stare miasto zaczyna się tuż za rondem na trasie SS1, wzdłuż której ciągnie się niewysoka, ale zwarta zabudowa. Na uwagę zasługuje ★ **Palazzo Beato Jacopo da Varazze** (pałac im. Błogosławionego Jakuba de Voragine) z wysoką wieżą, która dominuje w panoramie miasta. Budowla nosi imię duchownego urodzonego w Casanovie pod Varazze w XIII w. Jakub de Voragine był biskupem Genui, a w 1816 r. został beatyfikowany przez papieża Piusa VII. Jego wspomnienie liturgiczne przypada w dniu jego prawdopodobnej śmierci, 14 lipca.

Nieco dalej od nabrzeża, przy Piazza Sant'Ambrogio, stoi **Chiesa di Sant'Ambrogio** (kościół św. Ambrożego). Pierwsza świątynia stanęła w tym miejscu w XIV w., zachowała się po niej jedynie wysoka ceglana dzwonnica z trzema rzędami potrójnych okien (triforiów). Dzisiejszy obiekt wzniesiono w 1535 r. W połowie następnego stulecia został przebudowany w stylu barokowym, a w 1916 r. dodano do niego jeszcze neorenesansowe elementy dekoracyjne.

▲ Palazzo Beato Jacopo da Varazze

Kościół zbudowany jest na planie krzyża łacińskiego i nakryty kopułą. Wnętrze trójnawowe z sześcioma bocznymi kaplicami, wypełnionymi XVIII-wiecznymi ołtarzami. Znajduje się tu wiele interesujących obrazów miejscowych malarzy. Obok świątyni stoi niewielki i skromny kościółek, czyli XVI-wieczne **Oratorio di San Giuseppe e della Santissima Trinita** (kaplica św. Józefa i św. Trójcy).

▼ Varazze

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Genua i Liguria

Nadmorska Liguria od ponad stulecia przyciąga śmietankę towarzyską, inspiruje artystów, zachwyca obieżyswiatów i urlopowiczów. Śródziemnomorska przyroda, plaże i kolorowe miasteczka „przyklejone” do urwistych przybrzeżnych skał są tu chronione w ramach znakomitych parków: Narodowego Cinque Terre i Krajobrazowego Portovenere. Głównym ośrodkiem regionu jest portowa Genua, rodzinne miasto Krzysztofa Kolumba, stynąca z niezliczonych zabytków, ciekawych muzeów, latarni morskiej i wspaniałego akwarium morskiego. *Buon viaggio!*

- Kolorowe miasteczka na nadmorskich skałach
- Śródziemnomorska przyroda
- Plaże Zatoki Genueńskiej
- Zabytkowe pałace i kościoły
- Morskie atrakcje Genui
- Znakomita kuchnia regionalna

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

 Bezdroża
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Sprawdź najnowsze promocje:
 <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane:
 <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
 ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
 tel.: 32 230 98 63
 e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-3108-2

Cena 24,90 zł